

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

นางสาว นวลตา วันเพ็ญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมนิยมบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-567-073-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

011993

I 15919523

FACTORS AFFECTING FEEDING PATTERNS OF WOMEN IN
CONGESTED AREAS OF HAT-YAI DISTRICT, SONGKHLA

MISS NUALTA WANPEN

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School
Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตที่มีสิทธิพลต่อพฤติกรรม การ เลี้ยงดูบุตรของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชน
 แออัด อำเภอนาคู จังหวัดสงขลา

โดย นางสาว นวลตา วันเพ็ญ

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภััสสร ลิมานนท์
 รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย คุรงค์เกษ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ)

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ภััสสร ลิมานนท์)

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย คุรงค์เกษ)

..... กรรมการ
 (ดร. อัญชลี ลีสวรรค์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด อำเภอกาชาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ชื่อนิสิต	นางสาว นวลตา วันเพ็ญ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ภัสสร ลิมานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร. สัมชาย คุรงกเดช
ภาควิชา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
ปีการศึกษา	2529

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด อำเภอกาชาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาถึง 1)ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจฐานะ (โดยใช่อาชีพ รายได้ และการศึกษาทั้งของสามีและสตรีเป็นตัวกำหนด) กับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร 2)ความสัมพันธ์ของศาสนาทั้งสามีและสตรีนับถือกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร 3)ความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่คลอด ผู้ทำคลอดกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร 4)ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการให้นมบุตรกับการเริ่มให้อาหารเสริมตามวัยแก่ทารก 5)ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการให้นมบุตรกับระยะเวลาที่มีประจำเดือนครั้งแรกภายหลังคลอด และ 6)ปัจจัยที่ทำให้สตรีไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สตรีที่มีบุตรคนสุดท้ายอายุ 0-2 ปี ซึ่งสตรีที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประชากรตัวอย่างนี้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด 9 ชุมชน (คัดเลือกโดยการจับสลากจากชุมชนแออัดทั้งสิ้น 15 ชุมชน) ได้แก่ โชคสมาน รัตการ รัตนอุทิศ ถักอุทิศ หน้าสถานี หน้าสนามกีฬา หลังอุท.ส. ข้างสนามกีฬา และแฟลตการทะเลแหงชาติ จำนวนทั้งสิ้น 548 ราย ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 2½ เดือน (14 มีนาคม 2528 ถึง 31 พฤษภาคม 2528)

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากชุมชนแออัดสรุปผลได้ดังนี้ คือ ปัจจัยด้านอายุระดับการศึกษาของสามีกับสตรี ศาสนาที่สตรีและสามีนับถือ ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรี อย่างไรก็ตามพบว่า การทำงานของสตรีมีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมของสตรีในการเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ยังพบว่า สถานที่คลอดบุตรและจำนวนบุตร เกิดอ้อมิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรีอีกด้วย แต่ผู้ทำคลอดไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร ระยะเวลาการมีประจำเดือนครั้งแรกภายหลังคลอดมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการให้นมลูก และ

ระยะเวลาของการให้นมลูกก็มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการให้อาหารเสริมครั้งแรกแก่ลูกด้วย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้สตรีไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ อายุของลูก ระยะเวลาในการให้นมลูก จำนวนบุตรเกิดรอด การทำงานของสามี จำนวนครั้งของการแต่งงานและ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

นอกจากนี้พบว่า ระยะเวลาโดยเฉลี่ยของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสตรีที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดดังกล่าวจะนานประมาณ 8.72 เดือน ส่วนระยะเวลาของการมีประจำเดือนครั้งแรกภายหลังคลอดโดยเฉลี่ยของสตรีทั้งหมดที่ศึกษาประมาณ 3.24 เดือน

จากผลของการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยในอนาคต ดังนี้คือ 1) ควรศึกษาปัจจัยด้านศาสนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในการเปรียบเทียบความแตกต่างของแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่มีบิดาศาสนาแตกต่างกันระหว่างศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ควรศึกษาถึงอิทธิพลของผู้นำศาสนาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของสตรี 2) ปัจจัยด้านความเชื่อ ทศนคติ และวัฒนธรรมที่อาจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตร 3) เปรียบเทียบแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรของสตรีในชุมชนแออัดที่ต่างพื้นที่กัน 4) ศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสตรีในการเลือกให้นมเลี้ยงดูบุตร เช่น สถานที่คลอด(บ้าน, โรงพยาบาล) การเลี้ยงแบบแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรจากเพื่อนบ้าน ความรู้ด้านโภชนาการของสตรี เป็นต้น

ศูนย์วิทยพัธพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Factors Affecting Feeding Patterns of Women in
 Congested Areas of Hat-Yai District, Songkhla

Name Miss Nualta Wanpen

Thesis Advisors Associate Professor Bhassorn Limanonda, Ph.D.
 Associate Professor Somchai Durongdej, Ph.D.

Department Sociology and Anthropology

Academic Year 1986

ABSTRACT

This research aimed at studying factors affecting feeding patterns practiced among women in congested areas in Hat-Yai District, Songkhla Province. The purposes of this study were

- 1) to determine the relationship between socio-economic status (i.e. occupation, income, education) of both women and their husbands and feeding patterns,
- 2) to determine the relationship between the husband's and wife's religions and feeding patterns,
- 3) to determine the relationship between place of delivery, delivers (i.e. medical doctor, health personnel, midwife) and feeding patterns,
- 4) to determine the relationship between duration of breastfeeding and the first-time feeding supplementary food,
- 5) to determine the relationship between duration of breastfeeding and post-partum amenorrhea, and
- 6) to investigate factors affecting non-breastfeeding among women in the sampled areas.

The data were collected through an interviewing of women whose their youngest children were in the age group of 0-2 years old,

and lived in the 9 selected congested areas in Hat-Yai District, namely : Choksaman, Ratana-U-Tis, Tut-U-Tis, Na-satanee, Na-sanamkeela, Lung-U-Tau-Sau, Ratakan, Kang-sanamkeela and Kan-ke-ha Flats. The sample selection procedure yielded 548 qualified women. The duration of interview was approximately 2½ months (14th March to 31st May 1985).

The findings revealed that educational level of women and of their husbands, women's age, women's and their husbands' religions, and delivers were not significant in determining whether women would breastfed their babies. However, women's occupations, place of delivery and number of living children were significant in determining the feeding patterns. The duration of breastfeeding was found to have a close relationship with the first menstruation of post-partum and first-time feeding supplementary food. Finally, this study found that factors affecting non-breastfeeding among women in the sampled areas were child's age, duration of breastfeeding, number of children, husband's occupation, number of marriage and monthly income.

By average, duration of breastfeeding among women in the sampled areas was about 8.72 months and their duration of post-partum amenorrhea was about 3.24 month.

Recommendations for the future research on this same subject were ;

1. the future research should pay more attention on a comparative study on breastfeeding pattern between Buddhists and Muslims since it was expected to find some differences among these two religious groups.
2. In the future research, the following factors should have also been taken into consideration; attitudes and cultural practices which believed to bear some influences on feeding patterns.
3. the scope of the study should be extended to explore the

differences (if there are some) in feeding patterns among women who lived in the congested areas and those who lived in other areas.

4. Finally, the future research should investigate further on factors affecting decision-making about feeding patterns among women under study.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบ-
ขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ภัสสร ลิมานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ตูรงค์เดช
รองศาสตราจารย์ สุพิศรา สุภาพ ดร. อัญชลี ลีสวรรค์ และศาสตราจารย์ จอห์น โนเทล
ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่พวงมณี มูลประมุข อาจารย์รังสรรค์ อภาภักดิ์คุณ
คุณพนัทรุทธ วันเพ็ญ คุณพินสินพิไล วันเพ็ญ หันคำรวจรหญิง พวงเพ็ญ ชูเทพราณ ที่เป็นกำลังใจ
ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณสมชาย โหมคตาด คุณอโศกชัย ตรีวานิช และเจ้าหน้าที่สตาบั๊กบริการ
คอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความร่วมมือในการประมวลผลการวิจัยครั้งนี้

และขอขอบพระคุณ มุลนิธิ "ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ" และคณะ-
กรรมการจัดสรรทุน "ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ" ที่กรุณาพิจารณาให้ทุนช่วยเหลือ
การวิจัยแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

นวลตา วันเพ็ญ

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่	
1. บทนำ	1
2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
3. การดำเนินงานวิจัย	22
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	26
5. การแก้แผลงตารางชีพและการใช้สมการจำแนกประเภท	52
6. สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ	73
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	86
ประวัติ	124

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (เมื่อแรกคลอด) จำแนกตามระยะเวลาที่ให้นมลูก	27
2. รอยละของสตรีจำแนกตามประเภทของอาหาร-นม ที่ให้แก่ลูก (เมื่อวันที่ 8)	28
3. รอยละของสตรีจำแนกตามการให้อาหาร-นมแก่ลูกในปัจจุบัน	29
4. รอยละของสตรีจำแนกตามผู้ให้คำแนะนำในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	30
5. รอยละของสตรีจำแนกตามอายุของลูกเมื่อเริ่มให้นมแม่ครั้งแรก ...	30
6. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมผสมจำแนกตามผู้ให้คำแนะนำในการให้นมผสม	31
7. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมผสมจำแนกตามอายุของลูกเมื่อให้นมผสมครั้งแรก	32
8. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และศาสนาที่สตรีนับถือ	34
9. รอยละของสามีของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำแนกตามระดับการศึกษาและศาสนาของสามี	35
10. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำแนกตามการทำงานของสตรีในระยะก่อนคลอด และการทำงานปัจจุบัน	36
11. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำแนกตามลักษณะเวลาการทำงานของสตรี	37
12. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เวลาการทำงานของสตรี	38
13. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำแนกตามการทำงานของสามี	39
14. รอยละของการทำงานของสามีจำแนกตามการทำงานของสตรี	39
15. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำแนกตามรายได้ครอบครัววัดค่าก่อน	39

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกควายนมแม่จำแนกตามสถานที่ - กลอดลูกคนสุดท้าย	40
17. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกควายนมแม่จำแนกตามผู้ทำกลอด	41
18. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกควายนมแม่จำแนกตามการทำ - งานของสตรี และผู้ทำกลอด	42
19. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกควายนมแม่จำแนกตามศาสนาที่ - สาวนั้นถือ และผู้ทำกลอด	43
20. รอยละของสตรีที่ได้รับคำแนะนำในการใช้นมผสมจำแนกตามผู้ทำกลอด ลูกคนสุดท้าย	44
21. รอยละของสตรีที่ได้รับคำแนะนำในการใช้นมผสมจำแนกตามสถานที่ - กลอดลูกคนสุดท้าย	44
22. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกควายนมผสมจำแนกตามสาเหตุที่เลี้ยงลูกควา- นผสม	45
23. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกควายนมผสมจำแนกตามอาการที่เกิดขณะคลอด	45
24. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกควายนมผสมจำแนกตามกำหนดผสมที่จะต้องจ่าย - ในแต่ละเดือน	45
25. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกควายนมผสมจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการซื้ออุป- กรณ์ต่างๆ	46
26. รอยละของสตรีที่ให้อาหารเสริมแก่ลูกจำแนกตามประเภทของอาหาร - เสริมที่ใหญ่ เหตุผลในการให้อาหารเสริม และอายุของลูกที่เริ่มให้อา- หารเสริม	48
27. ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ให้นมลูกกับระยะเวลาที่เริ่มอาหาร - เสริมครั้งแรกแก่ลูก	49
28. รอยละของสตรีที่เลี้ยงและไม่เลี้ยงลูกควายนมแม่จำแนกตามจำนวนบุตร - เกิดรอด	50
29. รอยละของสตรีที่เลี้ยงลูกควายนมแม่จำแนกตามความรู้สึกลูกของสตรีในขณะ ให้นมลูก	50

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
30. รอยละของสตรีจำแนกตามเหตุจูงใจในการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่แข็งแรง- ทั้งร่างกายและจิตใจ	51
31. สัดส่วนของระยะ เวลาการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของสตรีจำแนกตามอายุ สถานที่คลอด ผู้ทำคลอด ศาสนา การศึกษา การทำงานของสามี จำนวนบุตร เกิดรอด และรายไดครอบครัว(โดยนำตารางชี้พาดัก- แปลง)	54
32. สัดส่วนของระยะ เวลาการมีประจำเดือนครั้งแรกภายหลังคลอดจำ- แนกตามอายุ และความสม่ำเสมอในการให้นมบุตร	58
33. ค่าเฉลี่ยและคะแนนมาตรฐานของกลุ่มที่ไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่และกลุ่ม ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	65
34. ขั้นตอนของสมการ เลือกตัวแปร เข้าสมการ วิเคราะห์จำแนกประเภท- ของสตรีที่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่และสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	66
35. สัมประสิทธิ์มาตรฐานในสมการจำแนกกลุ่มสตรีที่ไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และกลุ่มสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	67
36. อำนาจในการจำแนกของสมการ เมื่อแบ่งกลุ่ม (Canonical Discriminant) ของกลุ่มสตรีที่ไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่และกลุ่มสตรี ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่(คุณภาพของสมการจำแนกประเภท)	68
37. อัตราส่วนของค่าทำนายการเป็นสมาชิกกลุ่ม (Predicted group membership) ของกลุ่มสตรีที่ไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่และกลุ่มสตรีที่- เลี้ยงลูกด้วยนมแม่	68
38. ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการแสดงคุณสมบัติของกลุ่ม (Classification function coefficient).....	70

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1 ก.	กราฟเส้นตรงแสดงสัดส่วนของสตรีที่กำลังเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนกตามอายุ และการทำงานของสตรี	56
1 ข.	กราฟเส้นตรงแสดงสัดส่วนของสตรีที่กำลังเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำแนกตามศาสนา และจำนวนบุตรเกิดรอด	57
2.	กราฟเส้นตรงแสดงสัดส่วนของสตรีที่ประจำเดือนครั้งแรกภายหลังคลอด จำแนกตามอายุ และความสม่ำเสมอในการให้นมบุตร	59
3.	แผนที่แสดงพื้นที่ตกเป็นตัวอย่าง อย่างสังเขป	93

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย